

Talousvaliokunnan mietintö 22/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Eduskunta on lähettänyt 22 päivänä lokakuuta 1996 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 196/1996 vp laiksi vakuutusyhdistyslain muuttamisesta.

Esityksen johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Eeva-Maija Österman sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, poliisiylitarkastaja Erkki Hämäläinen sisäasiainministeriöstä, toiminnanjohtaja Taisto Koponen Vakuutusyhdistysten Keskusliitosta ja tarkastusjohtaja Ari Laine Vakuutusyhdistystarkastuksesta.

Hallituksen esitys

Esityksessä, joka perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston rahoitusalan direktiivin toiminnan vakauden valvonnan tehostamisesta, ehdotetaan lakiin lisättäväksi säännökset merkittävästä sidonnaisuudesta. Merkittävällä sidonnaisuudella tarkoitetaan sidossuhdetta, joka syntyy, kun luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö suoraan tai välillisesti omistaa vähintään 20 prosenttia jonkin yhteisön osakkeista, jäsenosuuksista tai yhtiöosuuksista, kun näillä on vastaava määräamisvalta tai kun näillä on oikeus nimittää tai erottaa vähintään 1/5 jonkin oikeushenkilön hallituksen tai siihen verrattavan toimielimen jäsenistä. Merkittävä sidonnaisuus syntyy myös silloin, kun luonnollisella henkilöllä on edellä tarkoitettu omistus-, äänimäärä- tai nimitys- tai erottamisoikeus yhdessä häneen sukulaisuussuhteessa olevan henkilön kanssa.

Vakuutusyhtiön yhtiöjärjestyksestä ei vahvisteta, jos merkittävän sidonnaisuuden arvioidaan olennaisesti vaikeuttavan yhdistyksen valvontaa.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös, jonka mukaan vakuutusyhdistyksen päätoimipaikan on sijaittava Suomessa.

Vakuutusyhdistyksen tilintarkastajan on viipymättä ilmoitettava sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle tai vakuutusyhdistystarkastukselle sellaisista seikoista ja päätöksistä, jotka tilintarkastaja on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessaan

ja joiden voidaan katsoa olennaisesti rikkovan yhdistysjärjestyksen vahvistamisen edellytyksiä tai vakuutusyhdistyksen toiminnan harjoittamista koskevaa lainsäädäntöä, vaarantavan vakuutusyhdistyksen toiminnan jatkumisen tai johtavan tilintarkastuskertomuksessa muistutuksen tai tilinpäätöksen vahvistamista koskevan kielteisen lausunnon esittämiseen.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi määrätä vakuutusyhdistyksen toiminnan lopetettavaksi, jos yhdistys ei aloita toimintaansa määräajan kuluessa, laiminlyö sille annetun kehotuksen, kiellon tai velvoitteen, yhdistys ei ole kyennyt tervehdyttämään toimintaansa taikka toimintaympäristössä on tapahtunut sellaisia muutoksia, että yhdistysjärjestystä ei enää vahvistettaisi.

Edelleen lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla laajennetaan niiden viranomaisten piiriä, joille sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö tai vakuutusyhdistystarkastus voi luovuttaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja. Terveystilaan liittyviä tietoja saa luovuttaa vain syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle vakuutusyhdistykseen kohdistuvan petosrikoksen selvittämistä ja syytteen esittämistä varten.

Hallituksen esityksessä 91/1996 vp ehdotetaan vakuutusyhtiölakiin lisättäväksi vastaavanlaiset säännökset.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksyttäisiin.

Valiokunta kuitenkin ehdottaa, että lakiehdotuksen 1 luvun 6 §:ään lisätään uusi momentti, jolla täydennetään merkittävän sidonnaisuuden käsitettä. Samansisältöistä säännöstä ehdotetaan myös hallituksen esitykseen 91/1996 vp laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta. Hallituksen esityksessä 150/1996 vp luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvonnan tehostamiseksi on vastaava säännös. Säännökset perustuvat hallituksen esityksessä viitattuun implementoitavaan direktiiviin 95/26/EY.

Lakiehdotuksen 16 luvun 10 §:ssä säädetään vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen luovuttamisesta. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan sosiaali- ja terveysministeriöllä ja vakuutusyhdistystarkastuksella on oikeus luovuttaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja Suomen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Valiokunta ehdottaa poistettavaksi maininnan siitä, että tietoja voidaan luovuttaa vain Suomen viranomaiselle. Säännöksen tarkoituksena on, että tietoja ei voida luovuttaa suoraan ulkomaiselle viranomaiselle. Muutettuna tietojen luovuttaminen ulkomaiselle viranomaiselle on mahdollista, mutta sen tulee tapahtua Suomen viranomaisen välityksellä, joka harkitsee tietojen luovuttamisen oikeudellisen perustan.

Valiokunta ehdottaa samaa säännöstä täydennettäväksi siten, että vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja on oikeus luovuttaa myös rikoksen estämiseksi.

Vastaava täydennys ehdotetaan tehtäväksi myös saman pykälän 3 momenttiin.

Viimeksi mainitussa momentissa säädetään terveydentilaan liittyvien tietojen luovuttamisesta. Tällaisia tietoja saa luovuttaa vain syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle vakuutusyhdistykseen kohdistuvan petosrikoksen selvittämistä ja syytteen esittämistä varten.

Säännöksen soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se koskee vakuutusyhdistyksen lisäksi myös muihin vakuutus- ja eläke-

laitoksiin kohdistuvia petosrikoksia. Muun muassa sosiaalivakuutusetuksien yhteensovituksen johdosta saattaa samaan petosrikokseen liittyviä tietoja olla useamman vakuutus- ja eläkelaitoksen hallussa, ja petosrikos saattaa varsinaisesti kohdistua muuhun vakuutus- ja eläkelaitokseen kuin vakuutusyhdistykseen.

Vastaavanlaiset muutokset ehdotetaan tehtäväksi hallituksen esitykseen 91/1996 vp laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta.

Valiokunta on vielä korjannut lakiehdotuksen johtolauseen.

Vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen saantia on esityksessä nykytilanteesta rajattu. Valiokunnan saamien lausuntojen mukaan viranomaisilla on erilaisia käsityksiä siitä, millaisia tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisilla olisi oikeus saada. Julkisuus- ja salassapitolainsäädännön uudistusta valmistellaan parhaillaan. Valiokunnan mielestä tässä yhteydessä tulee myös selvittää, voidaanko laajentaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen antamista syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikollisuuden estämiseksi ja selvittämiseksi ottaen huomioon ihmisten perusoikeudet ja Suomea sitovat kansainväliset sopimukset.

Valiokunnalla ei ole muuta huomautettavaa lakiehdotuksen johdosta. Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

vakuutusyhdistylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1987 annetun vakuutusyhdistylain (1250/87) 16 luvun 10 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 24 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (451/95), sekä

lisätään 1 lukuun uusi 6 ja 7 §, 2 lukuun uusi 5 b §, 9 lukuun uusi 5 a §, 12 lukuun uusi 6 a §, jolloin nykyinen 6 a ja 6 b § siirtyvät 6 b ja 6 c §:ksi, ja 16 luvun 10 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 24 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa, uusi 3 ja 5 momentti, *jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 4 momentiksi*, seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

6 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Merkittävä sidonnaisuus syntyy myös kahden

tai useamman sellaisen oikeushenkilön välille, jotka ovat saman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön määräysvallassa.

7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Vakuutusyhdistyksen perustaminen

5 b §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 luku

Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

5 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

6 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

16 luku

Erinäisiä säännöksiä

10 §

 Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään,

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 1996

ministeriöllä ja vakuutusyhdistystarkastuksella on oikeus luovuttaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja:

1) (*poist.*) syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen *estämiseksi ja* selvittämiseksi;

(2—11 kohta kuten hallituksen esityksessä)

Se estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, vakuutusyhdistyksellä on oikeus luovuttaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja Suomen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen *estämiseksi ja* selvittämiseksi sekä 2 momentin 2—6 kohdassa tarkoitetuille viranomaisille tai toimielimille. Terveystilaan liittyviä tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle *vakuutus- tai eläkelaitokseen* kohdistuvan petosrikoksen *estämistä*, selvittämistä ja syytteeseen panoa varten.

(4 ja 5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Tuulikki Härmäläinen /sd, varapuheenjohtaja Seppo Kääriäinen /kesk, jäsenet Matti Aura /kok, Arto Bryggare /sd, Mikko Immonen /vas, Martti Korhonen

/vas, Riitta Korhonen /kok, Pekka Kuosmanen /kok, Leena Luhtanen /sd, Erkki J. Partanen /sd, Ola Rosendahl /r, Sakari Smeds /skl ja Osmo Soininvaara /vihr sekä varajäsen Mari Kiviniemi /kesk.

Talousvaliokunnan mietintö 23/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja muuksi kansallisen arvopaperikeskuksen toteuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on lähettänyt 24 päivänä lokakuuta 1996 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 192/1996 vp laiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja muuksi kansallisen arvopaperikeskuksen toteuttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Perustuslakivaliokunta on antanut esityksestä eduskunnan määräyksen perusteella lausuntonsa, joka on tämän mietinnön liitteenä (PeVL 40/1996 vp).

Esityksen johdosta talousvaliokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Ilkka Harju valtiovarainministeriöstä, toimistopäällikkö Timo Rintanen Rahoitustarkastuksesta, lakimies Tapio Tolvanen Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunnasta, apulaisjohtaja Tapani Manninen Helsingin Arvopaperipörssi Oy:stä, toiminnanjohtaja Liisa Jauri Arvo-osuusyhdistyksistä, ekonomisti Kimmo Virolainen Suomen Pankista, johtaja Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä, varatoimitusjohtaja Tarmo Korpela Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta sekä toimitusjohtaja Nicholas Andersson Kuntarahoitus Oy:stä.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:ltä.

Hallituksen esitys

Esityksellä pyritään takaamaan lainsäädännölliset edellytykset kansallisen arvopaperikeskuksen toiminnan aloittamiselle ja arvo-osuusjärjestelmän tiivistämiselle.

Valtioneuvosto päätti joulukuussa 1995 perustaa Suomen Arvopaperikeskus Oy:n, jonka on tarkoitus toimia Suomen kansallisena arvopaperikeskuksena. Valtio, Suomen Pankki ja keskeiset markkinaosapuolet ovat toukokuussa 1996 allekirjoittaneet Suomen Arvopaperikeskus Oy:tä koskevan osakassopimuksen osakepääoman korottamisesta. Pääoman korotuksen ra-

hoittavat suurimmaksi osaksi yksityiset osapuolet ja Suomen Pankki. Tavoitteena on, että keskuksen toiminta käynnistyy vuoden 1997 alussa.

Arvopaperikeskuksen on tarkoitus tarjota valtiolle, keskuspankille ja markkinaosapuolille keskitetysti arvo-osuuksien käsittelyn ja kauppaselvityksen peruspalvelut. Tätä tarkoitusta varten keskuksen on tarkoitus yhdistää Arvo-osuusyhdistyksen, Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunnan ja Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n nykyinen liiketoiminta sekä Helsingin Arvopaperipörssi Oy:n selvitystoiminto.

Arvo-osuusyhdistyksen ja osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan tehtävät ja toiminta määritellään nykyisin laissa. Arvopaperikeskuksen toiminnan aloittamiseksi yhdistystä ja osakekeskusrekisteriä hoitavaa osuuskuntaa koskevat säännökset ehdotetaan muutettavaksi koskemaan pääosin arvopaperikeskusta arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa, arvo-osuustileistä annetussa laissa sekä osakeyhtiölain 3 a luvussa.

Esityksen mukaan arvo-osuusjärjestelmän keskitetyt perustoiminnot yhdistetään arvopaperikeskuksen. Sen toiminta on luvanvaraista, ja sitä valvoo Rahoitustarkastus.

Arvopaperikeskus on velvollinen pitämään arvo-osuusrekisteriä. Erillisistä arvo-osuusrekistereistä ei tässä yhteydessä ehdoteta luovuttavaksi, mutta pitemmän aikavälin tavoite on kirjausjärjestelmän lopullinen keskitys.

Arvopaperikeskuksen lakisääteiset tehtävät vastaavat pitkälti osakekeskusrekisterin ja arvo-osuusyhdistyksen nykyisiä tehtäviä. Keskuksen toiminnasta määrätään tarkemmin säännöissä, joille on hankittava valtioneuvoston vahvistus.

Arvo-osuusjärjestelmän nykyisestä yhteisvastuusta luovutaan, mutta arvopaperikeskus kantaa toissijaisen vastuun rekistereille osoitetuista vahingonkorvausvaatimuksista. Tämän vastuun takia keskus valvoo lisäksi muita arvo-osuusre-